

STAVROGHIN: Să fie oare în sufletul dumneavoastră ceva care se va delecta cu suferința mea ?

TIHON: Cine știe ? Poate că da. Ei da, se prea poate.

STAVROGHIN: Ajunge ! Spuneți-mi totuși ce vi se pare ridicol în atitudinea mea în această relatare ? Știu eu însumi, dar vreau ca dumneavoastră să-mi arătați cu degetul. Vorbiți-mi cu cel mai mare cinism posibil, căci sînteți un mare cinic... Voi aștia, oamenii sfinți, sînteți îngrozitor de cinici, voi înșivă nu știți în ce măsură disprețuiți oamenii... Vorbiți-mi cu toată sinceritatea de care sînteți în stare. Vă repet încă o dată : sînteți foarte original.

TIHON: Există ceva ridicol față de oameni și într-o oarecare măsură ceva fals pînă și în intenția admirabilei penitențe pe care vi-o impuneți... fără să mai vorbim de forma în care vreți s-o faceți — turbure, insuficient de hotărîită, șovăitoare, probabildin cauza fricii... Oh! nu vă îndoiiți de victoria dumneavoastră ! strigă el deodată revenindu-și, aproape în extaz. Această formă va învinge (el arată spre foi) cu condiția să acceptați cu toată sinceritatea palmele și scuipăturile... dacă le veți suporta pînă la capăt. Pedepsirea cea mai infamă sfîrșește întotdeauna prin a atinge cea mai înaltă glorie și putere, dacă umilința este sinceră. Dar sînteți capabil de o astfel de umilință ? Ceea ce vă trebuie este umilință și umilire. Trebuie să nu disprețuiți judecătorii dumneavoastră, ci să aveți încredere în ei, ca în Biserică. Numai atunci îi veți învinge și îi veți aduce prin pildă la dumneavoastră, și vă veți uni cu ei în dragoste... Oh ! dacă ați fi în stare să îndurați totul pînă la capăt !...

STAVROGHIN: Spuneți-mi, după părerea dumneavoastră, ce este ridicol în aceste foi ?

TIHON: De ce, de ce această grijă de ridicol ? De ce această boală la dumneavoastră ? strigă brusc Tihon, clătînd din cap.

STAVROGHIN: Să lăsăm asta ; arătați-mi mai bine ce este ridicol...

TIHON: Urîtenia este cea care vă va ucide, șopti Tihon cu ochii plecați.

STAVROGHIN: Urîtenia ? Care urîtenie ?

TIHON: Urîtenia crimei. Este într-adevăr urîită. În general, oricare ar fi crima, cu cît se varsă mai mult sînge, cu cît este mai îngrozitoare, cu atît efectul ei este mai mare, cu atît este mai pitorească, am putea spune. Dar există crime rușinoase, mîrșave, a căror grozăvie se trage din josnicia lor...

Tihon nu isprăvi.

STAVROGHIN: Adică, considerați ridicolă atitudinea mea cînd sărutam mîinile unei mici spurcăciuni... apoi cînd tremuram de frică... și restul. Vă înțeleg foarte bine. Și vă temeți pentru mine, fiindcă asta e urît, ticălos, nu, nu ticălos, ci rușinos, ridicol. Și credeți că tocmai asta nu voi putea suporta ?

Tihon tăcea. Stavroghin pali, fața lui se contractă.

TIHON: Nu sînteți pregătit, nu sînteți destul de călit, adăugă Tihon.

STAVROGHIN: Ascultați, vreau să obțin propria mea iertare; iată scopul meu principal; scopul meu unic, declară deodată Stavroghin cu un entuziasm sălbatic. Asta este toată spovedania mea, tot adevărul, restul minciună. Numai atunci, asta o știu bine, va dispărea vedenia. Iată de ce aspir la o suferință nemărginită, iată de ce o caut eu însumi. Nu mă descurajați, căci altfel voi muri de mînie ! striga el aproape involuntar. Acest elan fu atît de neașteptat pentru Tihon, încît se sculă în picioare.

TIHON: Dacă credeți că vă puteți ierta singur și că veți obține iertarea pe această lume prin suferință, dacă căutați numai și numai să obțineți această iertare, oh ! atunci aveți o credință deplină, strigă Tihon cu bucurie. Cum ați putut atunci să spuneți că nu credeți în Dumnezeu ?

Stavroghin păstra tăcerea.

TIHON: Dumnezeu vă va ierta lipsa de credință, căci îl venerați pe Sfîntul Duh fără să-l cunoașteți.

STAVROGHIN: Nu poate să existe iertare pentru mine, spuse Stavroghin cu un aer sumbru. Stă scris în cartea dumneavoastră că nu există crimă mai mare decît să batjocorești „unul din acești copii mici”. Da, în această carte.

Arată Evanghelia.

TIHON: La asta vă voi răspunde, replică Tihon, cu un glas pătruns, că dacă veți reuși să vă iertați pe dumneavoastră înșivă, și Cristos vă va ierta... O nu, nu ! să nu mă credeți! Am comis un sacrilegiu. Chiar dacă nu veți reuși să vă împăcați cu dumneavoastră înșivă, și să vă iertați, chiar și atunci el vă va ierta pentru intenția dumneavoastră și pentru marea suferință... Căci limbajul omenesc nu are cuvinte, nu are gînduri destule pentru a exprima toate căile Mielului pînă în ziua „cînd aceste căi ne vor fi dezvăluite în întregime”. Cine va măsura pe cel care depășește orice măsură, cine va înțelege toată profunzimea sa?!